

A szabad szoftverek jelentősége

Készítette a Közigazgatási és Igazságügyi minisztérium E-közigazgatási
Szabad Szoftver Kompetencia Központja
Budapest, 2013

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai
Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Kódszám: EKOP–1.2.15

Ez a Mű a Creative Commons Nevezd meg! – Így add tovább! 3.0 Unported
Licenc feltételeinek megfelelően szabadon felhasználható.

A dokumentum legfrissebb változata letölthető a honlapunkról:

<http://szabadszoftver.kormany.hu/>

Tartalomjegyzék

A szabad szoftverek jelentősége

„Ha a GNU [a szabad operációs rendszer] elkészül, mindenki úgy kaphat majd jó rendszerszoftvert, mint levegőt.” – írta Richard Stallman 1985-ben, a szabad szoftver mozgalmat meghirdető GNU Kiáltványban. A ma is aktuális kiáltvány¹ morális és gazdasági okokat sorol a szabad szoftverek mellett, és a „sok pazarló rendszerprogramozási erőfeszítés” elkerülésével megvalósítható csúcstechnológiai innovációról beszél.

Ma a GNU/Linux rendszerek a szuperszámítógépek vagy a legmodernebb orvosi berendezések piacvezető operációs rendszereiként a csúcstechnológia élvonalát jelentik. A GNU GPL szabad licenc alatt kiadott Linux rendszermag más szabad szoftverekkel együtt alkotja a piacvezető okostelefonok szabad operációs rendszerét, az Androidot, ahogy a rivális iPhone innovatív iOS rendszerét is szabad szoftver, a Darwin operációs rendszer működteti.

Richard Stallman megjegyzést fűzött a bevezetőben említett mondathoz a későbbiekben: „Ez megint olyan hely, ahol nem tettem gondosan különbséget a szabadság és az ingyenesség között. Az állítás önmagában igaz – a GNU-programokhoz ingyen hozzájuthat bárki a barátaitól vagy a hálózatról –, de rossz irányba tereli a gondolatot.” A szabad szoftver nem az ingyenességről szól, még ha az eredeti angol kifejezés, a free kettős jelentése miatt így is értelmezhető. Ez a félrevezető elnevezés vezetett a nyílt forráskód (open source) fogalmának bevezetéséhez, remélve, hogy ezzel a szabad szoftverek gazdasági jelentősége mielőbb érvényesülhet a lehetséges, és kívánatos vállalati felhasználás révén.

A szabad programok gazdasági jelentősége ma már megkérdőjelezhetetlen, mivel nagyban növelik a vállalati versenyképességet és az innovációt. A Gartner szerint 2016-ra a világ kétezer vezető vállalatának 99%-a szabad szoftvereket fog alkalmazni az üzletileg kritikus szoftverportfóliójában (2010-ben 75%-ot mértek).² A Magyarország.hu e-kormányzati portál új változata szinte teljes mértékben szabad szoftverekre épül.³ A szabad szoftverek terjedésének okai között ma már nem, vagy nemcsak a költséghatékonyság (kisebb bekerülési és üzemeltetési költség) áll első helyen, hanem – ettől persze nem függetlenül – a versenyképesség növelése, a gyártótól való függetlenség és a minőség. Az EU FLOSSIMPACT jelentése szerint a szoftveripar nagyobb része foglalkozik az egyéni, vagy testre szabott szoftverek fejlesztésével, amely arány a felhasználói oldalon is kimutatható: a vállalati és a kormányzati szféra párhuzamos fejlesztéseit csökkentik, a fejlesztést felgyorsítják a szabad szoftverek a kód-újrafelhasználással és a közösségi fejlesztéssel. Ennek eredményeként mind vállalati, mind kormányzati szinten nemzetközileg és hazánkban is megfigyelhető a szabad szoftverek többé-kevésbé tudatos felhasználása és sok helyen már igen nagymértékű térnyerése (l. Szabad szoftverek fejlesztésével kapcsolatos nemzetközi tapasztalatok, 2012).

A szabad, más néven nyílt forráskódú (open source) szoftverek tehát olyan, a kereskedelmi forgalomban is árusítható, könnyen elérhető programok, amelyek licencüknek köszönhetően rendkívül rugalmas módon kezelhetők: mindenféle megkötöttség nélkül tetszőleges célra használhatók, forrás-

¹ <http://www.gnu.hu/gnu-kialtvany.html>

² *Nyíltan a versenyképességért*. ComputerWorld, XLIII. 9–10. 2012. március 7.

³ *Decemberben startol az új Magyarország.hu*, HWSW.hu, 2009-11-17

kódjuk megismerhető, javítható és bővíthető, az eredeti vagy a módosított program pedig, ha erre a felhasználónak igénye van, szabadon terjeszthető, akár el is adható.⁴

A szabad szoftverek fejlesztői közössége profitorientált kis- és nagyvállalatokat, nonprofit szervezeteket, a tudományos közösség tagjait és egyéni felhasználókat, önkénteseket is magába foglalhat. A fejlesztési költségek eloszlása, a nonprofit, az önkéntes, és a kapcsolódó változatos üzleti modellek révén a profitorientált hozzájárulás értékének maximalizálása olyan kiváló szoftvertermékeket eredményezett, mint az ingyenesen is hozzáférhető Linux operációs rendszer, a Firefox böngésző, vagy a LibreOffice irodai programcsomag, és még sok egyéb programot, amelyek a tudományos, üzleti és közszféra szinte minden szegmensét lefedik.

Külön tanulmány ismerteti a szabad szoftverek nemzetgazdasági jelentőségét, a következő pontokat kiemelve:

- meggyorsítja az IKT-szektor növekedését, erősítve annak ismert pozitív gazdasági hatásait;
- csökkenti a versenyellenes és diszkriminatív magatartás lehetőségét az IKT-szektorban, növelve a gazdasági versenyt, amely a nemzetgazdaságok közötti különbség legmeghatározóbb tényezője;
- közvetlenül csökkenti a jelentős állami IKT-kiadásokat, nem a fejlesztések visszafogása, hanem költséghatékonyságának növelése révén;
- felgyorsítja az innovációt;
- nagyobb biztonságot nyújt.

A gazdasági tényezők mellett kiemelendők a következő, egyéni és társadalmi következmények, amelyek rövidebb-hosszabb távon pozitív hatást gyakorolnak a nemzetgazdaságra is:

- szoftver szabadságjogok széles körű garantálása;
- jogbiztonság javítása;
- esélyegyenlőség növelése;
- civil-közösségi szféra erősítése;
- speciális magyar nyelvi és egyéb igények kiszolgálása.

Jelen tanulmányok célja, hogy bemutassa a szabad szoftverekkel kapcsolatos alapismereteket, a szabad szoftverek hazai helyzetét, és a módszereket, amelyekkel elősegíthető, hogy a szabad szoftverek a jelentőségüknek megfelelő teret nyerjenek a hazai köz- és vállalati szférában.

⁴ Egyes licenckek, mint az Európai Unió EURL licence, vagy a GNU GPL megkövetelik a forráskód, és az eredeti szoftverlicenc biztosítását is a felhasználóknak. Ezek az ún. „copyleft” szabad szoftver licenckek szavatolják, hogy a szabad szoftver minden publikus módosítása hasonlóan szabad marad, szemben például a nem copyleft vagy megengedő szabad szoftver licenckkel (pl. BSD licenc), amelyek korlátozás nélkül építhetők be nem szabad, vagyis zárt (tulajdonosi) szoftverekbe is.